
**ANALIZA CADRULUI LEGISLATIV AL SISTEMULUI EDUCAȚIONAL
ROMÂNESC ÎN PERIOADA 1918-1948**

Elena Constantin PREDA,

drd., Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-8794-8627>

*„Sistemul școlar al unei țări trebuie să fie oglinda fidelă a trebuințelor,
aspirațiilor și caracterului național al poporului care o locuiește.*

*Reforma școlară care se urmărește de câțiva ani
are de obiect principal realizarea acestui deziderat.”*

SPIRU HARET

Summary

The idea of researching the school legislation from 1918-1948 starts from the need for an in-depth analysis on the evolution of the educational system, in a historical period that imposed the Romanian educational paradigm, caused positive consequences and created a favorable framework for its development. The sources of research, direct and indirect sources, can be found in the county and national archives, in the yearbooks of the researched period, in publications, testimonies and other sources of the time. The historiography of the problem was treated sequentially, without logical and chronological connections.

We start from the hypothesis that each article, of each school law, had consequences at national level and, implicitly, at Neamț county level. There have been changes in every school, based on the interventions of public authorities.

The objective of the research is to study the school legislation from the mentioned period, in the idea of an in-depth knowledge of the functioning framework of the school system in the period 1918-1948 and of its operating principles. Without researching the history of events related to the topic of study and previous legislation, we cannot properly relate to the operating principles of the legislation specific to the research period. Therefore, the study will pay sufficient attention to the school laws that marked the path of state unification and, later, created the foundations on which the modern state, Romania, began to operate.

The methodology used consists in studying the anthologies of laws, published in Romania, studying the views of teachers, conducting analyzes and comparisons on law enforcement, analyzing the consequences of school legislation on the education system and its evolution or involution. Through a recourse to the history of education legislation, I will undertake systematic studies on the process of modernizing Romanian education and I will highlight research on local history related to national and universal history, establishing connections between events and phenomena.

One conclusion may be that the building of the Romanian school during the modernization of the national state was the main vector of substantiation of identity, contributing to the formation of the "nation" (spiritually, ideologically), by transmitting the cultural "imprint" and social integration of generations. The ultimate goal was to create a school where rigor, order reigns, a school that educates in the spirit of work and value, integrated into the community, a school that forms characters and behaviors.

Keywords: school legislation, primary education, secondary education, normal education, vocational education, history of the Romanian educational system, legislative framework.

Considerații generale asupra legislației școlare interbelice, cercetarea reglementărilor legislative pentru perioada 1918–1948

După actul Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, învățământul românesc se găsea într-un moment de răscruce. În condițiile unei țări cu resurse epuizate din cauza războiului mondial, dar cu marele avantaj de a fi în granițele fizice ale românismului, se depun eforturi pentru a se găsi soluții pentru toate particularitățile societății, în special pentru cele cu privire la cadrul legislativ al învățământului, în noul stat întregit.

Preocuparea principală a guvernelor interbelice a fost rezolvarea celei mai importante probleme, și anume aceea de a integra sistemele educaționale din provincii într-un nou sistem, acceptat la nivel național. Cadrul legal pentru acest lucru a fost adoptat în 1924 sub titlul de *Legea pentru învățământul primar al statului și învățământul primar normal; Legea asupra învățământului particular din 1925; Legea pentru învățământul secundar din 1928*, cu modificările ulterioare din 1934 și 1937, modificări de detaliu, deoarece principiile definite în anul 1928 rămân valabile; *Legea învățământului agricol din 1929; Legea învățământului primar din 1934; Legea învățământului industrial și profesional din 1936; Legea învățământului comercial pentru băieți și fete din 1936; Legea pentru organizarea și funcționarea învățământului primar și normal din 1939*, aceste legi aducând îmbunătățiri substanțiale sistemului educațional românesc, obligatorii pentru unificarea acestuia. Se constată că revizuirea cadrului legislativ a fost de durată și, din păcate, în anul 1948 a fost brutal întreruptă.

Rămâne în istorie numele ministrului Constantin Angelescu, chirurg de renume internațional și ministru al Instrucțiunii Publice, în toate guvernele liberale din perioada interbelică, ca fiind una dintre cele mai importante personalități, care a reușit să asigure un cadru unificator al sistemului educațional. Activitatea legislativă a ministrului Constantin Angelescu a lăsat o importantă amprentă asupra învățământului românesc de după 1918, prin legea învățământului primar și normal – primar, promulgată la 24 iulie 1924. Această lege construiește fundamentul sistemului școlar interbelic, lege absolut necesară pentru a răspândi educația în rândul tuturor categoriilor sociale, în special în rândurile țăranimii, de unde proveneau cei mai mulți analfabeți.

În expunerea de motive pe care doctorul Constantin Angelescu o făcea în întâmpinarea legii învățământului, folosea următoarele argumente: cele patru tipuri de școli cu tendințe și orizonturi diferite trebuiau neapărat unificate și că această unificare culturală producea unificarea întregului neam românesc. Consecințele imediate ale aplicării legii de la 1924, începând chiar cu anul școlar 1924-1925, au fost următoarele: numărul copiilor care au urmat școala primară a crescut cu peste 560.000, numărul adulților care au urmat cursuri a ajuns la peste 730.000, a

crescut vertiginos numărul de învățători calificați datorită școlilor normale de băieți și fete, numărul anilor de învățământ obligatoriu s-a modificat de la 4 la 7 ani⁷⁵⁷.

În 1928, ministrul Angelescu prezenta o altă expunere de motive pentru legea învățământului secundar, arătând cea mai mare problemă a învățământului și anume *izolarea*, lipsa de legături dintre școli. Chiar legile zădărniceau trecerea de la o școală practică la o școală teoretică. Conform acestui principiu, se construiește *Legea din 1928*, care produce legături, indiferent de grade și ramuri de învățământ, sistemul pornește de la o bază comună, apoi o școală secundară elementară, o școală unică gimnazială, școli care să pregătească elevi pentru celelalte ramuri de învățământ, teoretic sau practic. Prin comparație cu legea lui Spiru Haret din 1898, care propunea și legifera opt clase împărțite în două cifre, anume ciclul gimnazial de patru ani și ciclul superior, liceul de 4 ani și împărțit în cele trei secții, legea învățământului secundar din 1928 prevedea un liceu unitar de *șapte clase*, două cicluri de gimnaziu, de 4 ani și liceul de 3 ani. Această reducere era necesară în condițiile vieții de după război⁷⁵⁸.

Așadar, legea din 1928 prevedea un singur tip de liceu pentru toți elevii, urmând apoi să se realizeze o specializare în universități sau școli superioare speciale. În 1934 s-a revenit la durata de 8 ani de studiu. Datorită legii din 1928 au dispărut și deosebirile dintre școlile secundare de băieți și școlile secundare de fete, programa în liceele de băieți, cât și în liceele de fete avea aceleași materii de studiu, cu excepția dexterităților pentru fete. În viziunea doctorului Constantin Angelescu, evoluția făcea parte din educație, inclusiv din evaluare, el fiind cel care a propus și modificarea examenelor de sfârșit de an, a examenelor de capacitate și de admitere în liceu, precum și introducerea examenului de bacalaureat, trepte firești pentru o viitoare școală valoroasă.⁷⁵⁹

În perioada interbelică, din punct de vedere administrativ, învățământul primar și secundar era organizat pe 15 regiuni, iar județul Neamț făcea parte din regiunea Bacău. În fiecare regiune funcționau inspectorate regionale; prin lege era reglementat strict controlul școlilor de către inspectorii regionali, care aveau în responsabilitate verificarea aplicării programei, a condițiilor de igienă a localului, a stării elevilor și a cancelariei, controlul arhivei documentelor școlare și al activităților extrașcolare.

Legea învățământului primar din 1924 a fost prima lege care conferă unitate sistemului educațional și care păstrează anumite prevederi din legislația anterioară, și anume obligativitatea

⁷⁵⁷ Adrian Badea, coordonator volum, *Doctorul Constantin Angelescu personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești – 150 de ani de la naștere*, București: Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2019, p. 7.

⁷⁵⁸ *Anuarul Statistic al României, 1935-1936*, pp. 419-428.

⁷⁵⁹ *Ibidem*.

și gratuitatea învățământului, dar, ca și astăzi, manifesta grave carențe⁷⁶⁰. Conform statisticilor vremii, cifrele de școlarizare au crescut⁷⁶¹.

Bugetul Ministerului Educației, la vremea aceea, comparativ cu procentul de astăzi (3,8%), era foarte mare, între 12% și 16%, fapt care atestă că în perioada interbelică investiția în educație reprezenta o prioritate reală, școala fiind considerată un mijloc de educație a întregii națiuni⁷⁶². Tot în baza școlii era lăsată și formarea elitelor, dar și ridicarea nivelului educațional al poporului român.

Din păcate, în perioada interbelică taxele de studii rămăneau reglementate prin metodologii speciale, de exemplu la un liceu, considerat „bun”, taxa putea să ajungă și la 20.000 de lei, pe an. Acesta este și motivul principal pentru care se mențin mari diferențe între zona rurală și cea urbană. Nici astăzi nu am scăpat de această problemă și consider că rezolvarea ei ar putea fi rezultatul unei investiții financiare, serioase, în educație, în funcție de nevoi. Din cauza taxelor mari, procentul copiilor de la țară care ajungeau la liceu era foarte mic.

Meseria de profesor era foarte respectată și bine remunerată. Toți profesorii de liceu erau bine pregătiți, unii aveau doctorate în străinătate, salariul putea ajunge și la 8.000 de lei pe lună, comparativ cu salariul unui muncitor care era în jur de 2.000 lei lunar, iar un profesor universitar titular putea să câștige și 26.000 de lei, salariu comparativ cu cel al unui prim-ministru. Învățătorii câștigau și ei foarte bine, între 4000 și 5000 de lei și aveau foarte multe avantaje oferite de comunitățile în care lucrau⁷⁶³.

Aceeași perioadă interbelică a fost marcată de o dezvoltare extraordinară a infrastructurii școlare. Au fost construite peste 7.000 de școli, în special în mediul rural, abandonul școlar era între 8 și 10%, însă trebuie menționat că acest procent scăzut era datorat faptului că școala era plătită, taxele erau mari, motivația finalizării studiilor era foarte mare. Promovabilitatea era de aproximativ 62-65%, nu exista un echilibru între școlile teoretice și școlile cu profil real, de exemplu în perioada 1929-1932, peste 75% dintre școlii erau teoretice și abia 24% erau școli cu caracter practic și programă cu accent pe discipline științifice⁷⁶⁴.

Procentul de 1% dintre copiii de la țară care continuau studiile⁷⁶⁵ era cel mai îngrijorător. În anul 1920 a fost organizat un recensământ la nivel național și din analiza rezultatelor se poate

⁷⁶⁰ *Ibidem.*

⁷⁶¹ Evoluția elevilor înscriși în învățământul primar de stat din mediul rural și urban, 1918-1938. În: *Evoluția centenară a învățământului din România*, Societatea Română de Statistică și ARACIS. București: Editura Economică, 2018, p. 59.

⁷⁶² *Ibidem.*

⁷⁶³ *Ibidem.*

⁷⁶⁴ *Ibidem*, p. 188.

⁷⁶⁵ *Ibidem*, p. 189.

preciza cu certitudine care era situația reală în statistica școlară. De fapt, anul 1920 este anul în care se dă startul în educația unitară, chiar dacă încă funcționau reglementările Legii din 1912.

În învățământul public primar, urban, rural, învățământ secundar, profesional și normal și universitar existau 13.398 de școli, deservite de 2.544 de învățători și profesori care educau 1.516.198 de elevi.

Învățământul particular era organizat în aziluri confesionale, grădini de copii, școli primare și secundare, numărul școlilor private, la nivelul anului 1918-1919, era de 327, cu un personal de 2015 profesori angajați și 32.282 de elevi. Raportat la populația României din 1920 de 15.541.424 de locuitori, ponderea copiilor școlarizați era destul de mică⁷⁶⁶.

Legea aprobată în 26 iulie 1924 a pus în practică unificarea sistemului educațional, însă se mențin multe dintre reglementările legilor precedente, în special din prevederile legii din 1912, însă necesitatea unei legiuiri noi nu mai putea fi amânată. Apar, cum este și firesc, noi reglementări specifice minorităților, de exemplu, se face precizarea că învățământul primar în școlile statului se predă în limba română, însă pot fi înființate și școli cu limba de predare în limba populației minoritare, cu reglementarea că numărul de ore va fi stabilit prin regulament. Rămâne obligativitatea pentru cetățenii români de a-și trimite copiii, încă de la vârsta de 5 ani, la grădinile de copii și școli. Rămân scutiți copiii care aveau infirmități fizice sau intelectuale⁷⁶⁷.

Recensământul copiilor de vârstă școlară era în sarcina primăriilor, prin oficiile Stării Civile și birourile pentru mișcarea populației, instituții care trebuiau să înainteze direcțiunii școlilor lista copiilor cu vârste cuprinse între 5-16 ani, din fiecare circumscripție.

Înscrierea copiilor la școală se realiza în perioada 1-10 septembrie. În continuare era acceptată instrucția în familie și în școlile particulare recunoscute de stat pe baza unei declarații scrise depuse la școala de circumscripție. Se mențin amenzi pentru nerealizarea recensământului și pentru absențele copiilor de la școală, cu mențiunea că absențele se pot motiva pentru cel mult 15 zile și erau calculate pe zile întregi, nu pe ore sau lecții. Pentru copiii de grădiniță absențele nemotivate puteau fi acceptate până la 60 de zile, pentru copiii din clasa I până la 30 de zile, iar în cazul unor declarații false pentru motivarea absențelor copiilor părinții primeau o amendă de 100 de lei.

Există reglementări speciale pentru *grădinile de copii* și pentru *căminele de copii*, educația în aceste grădinițe avea scopul de a completa educația din familii și de a favoriza dezvoltarea normală pentru învățământul primar. Școlile de copii mici erau mixte, cu vârste cuprinse între patru și șapte ani, cu participare facultativă între patru și cinci ani, între cinci și

⁷⁶⁶ *Ibidem*, p. 189.

⁷⁶⁷ *Ibidem*, p. 191.

șapte ani prezența era obligatorie. În aceste grădinițe copiii erau deprinși cu ordinea, curățenia, ascultarea, buna cuviință, ascultau povești, poezii, desenau, cântau, se rugau și, evident, se jucau.

Școala primară, pe durata celor șapte ani, avea următoarea programă: în primele patru clase se predau următoarele materii: *instrucțiunea religioasă și morală, limba română (citirea, scrierea, exerciții gramaticale), aritmetica practică și noțiuni elementare de geometrie, noțiuni de istoria românilor, de geografie și de drept, noțiuni de științe naturale și fizice cu aplicații practice, noțiuni de igienă, desen, cânt, educație fizică, lucru manual.*

În ultimii trei ani ai învățământului primar, se continuă și se completează cultura generală, cu accent pe învățământ practic utilitar și la sfârșitul celor șapte ani se impunea un examen de absolvire cu primirea unui *certificat de absolvire* după promovarea examenului⁷⁶⁸.

Ca și în legea de la 1864, școlarii care treceau cu succes primii patru ani de studiu primeau o *adeverință* cu care puteau continua instrucția la o școală secundară teoretică sau practică. *Certificatul de absolvire* al școlii primare se putea echivala cu certificatul de absolvire a școlii secundare, curs inferior, indiferent de profil, cu un singur examen de diferență. Anul școlar începea la 15 septembrie și se încheia la 10 iulie, iar numărul total al zilelor de vacanță, inclusiv cu duminici și sărbători creștine și naționale, nu trecea de 150.

Inspectorii regionali puteau acorda vacanțe regionale, după trebuințele localnicilor, ținând cont de zona respectivă. Un element pozitiv era acela că se reglementa un număr mai mic de elevi la clasă față de legea precedentă, de exemplu, numărul școlarilor nu putea trece de 60 pentru un singur învățător, dacă numărul școlarilor era cuprins între 60 și 120 se înființa al doilea post, la peste 160 de școlari era obligatoriu să fie trei învățători și la 220 de școlari, patru învățători. În cazul în care numărul depășea 220 de elevi, în primele patru clase, se putea înființa o școală de fete⁷⁶⁹.

Se menține o reglementare discriminatorie, și anume, la școlile mixte „se va numi de preferință ca învățător un bărbat”⁷⁷⁰. Chiar dacă școala era mixtă, preferințele pentru învățătorii bărbați erau stipulate prin lege. La fel și pentru conducerea școlilor mixte, directorul trebuia să fie tot un bărbat, femeile puteau fi directoare doar la școlile de fete.

Rămânea obligația de a cultiva ferma pe terenul arabil oferit școlii și, dacă era posibil, aceasta trebuia să devină o fermă model. Pentru învățământul din zonele rurale, pentru tinerii și adulții care nu au terminat școala primară, se acordă șansa finalizării acesteia prin înființarea *școlilor și cursurilor de adulți* care aveau o durată mai scurtă. De exemplu, în mediul rural erau

⁷⁶⁸ *Antologia legilor învățământului din România*, Institutul de Științe ale Educației, București, p. 189.

⁷⁶⁹ *Ibidem*, p. 190.

⁷⁷⁰ *Ibidem*, p. 191.

cursuri minim patru luni pe an, de preferință iarna, cu minim 12 lecții pe săptămână, iar în mediul urban cursurile durau minim 6 luni, cu cel puțin două lecții pe săptămână.

Ministerul Instrucțiunii organiza cursuri speciale pentru pregătirea personalului didactic din școlile speciale și se acorda o gradație de 50% la salariu pentru această categorie⁷⁷¹.

Reglementările cu privire la personalul didactic al școlilor primare era foarte drastic în privința pregătirii, astfel dacă nu exista un titlu de capacitate, nu se putea încredința responsabilitatea educației, iar criteriile se mențineau, în bună măsură, din legile școlare precedente: profesorii să fie cetățeni români, să aibă o reputație bună, să nu fi fost condamnați, să știe românește, să fie sănătoși și să aibă stagiul recrutării satisfăcut.

Învățătorii puteau fi învățători titulari și suplinitori, învățătorii titulari își începeau cariera pe postul de *învățători provizorii*, aceștia deveneau *învățători definitivi* după trei ani de funcționare și în urma unui examen de definitivat. Învățătorii de gradul al doilea proveneau din învățătorii definitivi, după trei ani de funcționare și ca urmare a absolvirii unui alt examen. Învățătorii de gradul întâi erau numiți dintre învățătorii de gradul al doilea, după șase ani de funcționare și în urma unei inspecții speciale. La aceste categorii se mai adăugau *învățătorii stagiați*, numiți dintre absolvenții cursului inferior de învățământ secundar, absolvenții cursului superior de învățământ secundar sau dintre absolvenții școlilor normale fără diplomă de capacitate. Absolvenții școlilor normale intrau în sistem în funcție de media obținută la examenul de capacitate. Numirea învățătorilor se făcea de către minister, prin decret regal, după promovarea examenului definitiv, cu media 7.00, minim.

Pensionarea personalului didactic se realiza în următoarele condiții: împlinirea vârstei de 65 de ani, incapacitate profesională, boală, stare de pericolozitate pentru sănătatea copiilor.

Întreținerea școlilor primare rămânea în sarcina comunelor, statul contribuia cu plata personalului didactic, comuna era obligată să construiască spații școlare, localuri noi, în termen de 5 ani de la promulgarea legii. Prin articolele 171, 172 și 173, se transmiteau reglementări speciale. De exemplu, se dispunea ca școala să aibă săli de clasă spațioase, luminoase și aerisite, cu baie școlară, sală de bibliotecă și muzeu școlar, sală pentru cantină, curte largă, teren pentru grădina școlară, locuința directorului și a omului de serviciu și, dacă se putea, sălile de clasă să fie astfel dispuse, încât din două săli să se realizeze o sală mare pentru conferințe, teatru, cinema. Pe lângă școli, se înființau biblioteci școlare, populare și pedagogice, acestea erau conduse de învățători, sub supravegherea directorului unei școli normale, dacă aveau caracter pedagogic⁷⁷². De asemenea, era reglementată înființarea cantinelor și a căminelor școlare; în cazuri speciale,

⁷⁷¹ *Ibidem*, p. 192.

⁷⁷² *Ibidem*, p. 211.

Ministerul Instrucțiunii contribuia cu jumătate din suma necesară întreținerii cantinei, se încurajează înființarea caselor de economie școlară, erau încurajate excursiile școlare. Întreținerea serviciului medical școlar, căruia i se acorda o mare importanță, era organizată de către comune, prin comitetele școlare, pe lângă școli. Pentru fiecare copil există o *foaie de sănătate* care se păstra la școală. Fiecare copil era supus unui examen medical, în fiecare an, iar foaia de sănătate însoțea pe elev pe toată durata școlarității⁷⁷³.

Școlile normale rămân la o durată de studii de șapte ani, primii trei ani pentru cultură generală, iar în ultimii patru ani se completa cultura generală și se acorda o atenție specială pregătirii profesionale.

În 22 decembrie 1925, se aprobă **Legea asupra Învățământului particular**, prin care se reglementează faptul că învățământul și educația elevilor se poate face și în afara școlii de stat, în școlile particulare confesionale sau ale comunităților, sau în familie. Era interzis a se înființa școli de către societățile culturale, ordinele călugărești și congregațiile școlare dependente de organizațiile din alte state. Școlile particulare funcționau pe baza unei autorizații date de Ministerul Instrucțiunii și erau supravegheate de acesta. Nu se puteau înființa școli particulare normale și școli superioare cu caracter universitar⁷⁷⁴.

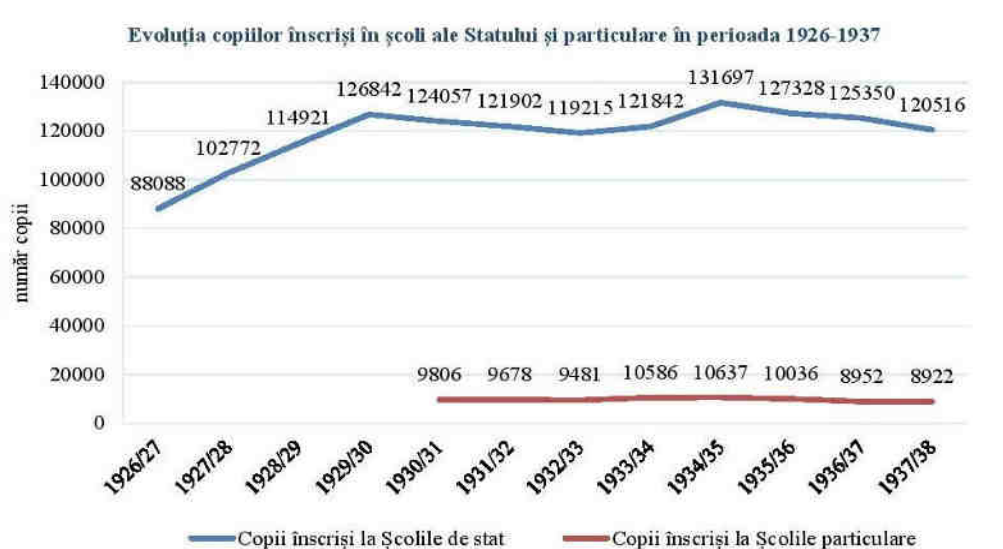
Ca și astăzi, pentru autorizarea și deschiderea unei școli particulare era nevoie de o solicitare către minister și de anexele care trebuiau să demonstreze că școala este în măsură să acorde servicii educaționale: situația mobilierului, a materialului didactic, a personalului administrativ, a corpului didactic, ș.a. Decizia de autorizare se putea obține pe baza referatului inspectorului regional și cu avizul conform al Consiliului permanent al Ministerului. Autorizația se publica în Monitorul Oficial și în buletinul Ministerului, cu precizarea că școală era autorizată.

⁷⁷³ *Ibidem*, p. 212.

⁷⁷⁴ *Ibidem*, p. 220.

Tabel nr. 2. Evoluția copiilor în școli ale statului și particulare în perioada 1926-1937.

Sursa: *Anuarul Statistic al României*, 1934-1935.

În 15 mai 1928, se aprobă **Legea pentru învățământul secundar**, învățământ care era considerat de gradul al II-lea, care pregătea elevi pentru învățământul superior. Învățământul secundar se predă în școlile publice și școlile particulare autorizate și era împărțit în două cicluri: inferior cu durata de 3 ani și superior cu durata de patru ani.

Pentru gimnaziu și liceu se fixează un număr maxim de clase cu care putea funcționa o școală secundară la șase clase pentru ciclul inferior și opt clase pentru ciclul superior. Programele școlilor de băieți și fete erau comune, îndrumarea și supravegherea erau în sarcina statului prin Ministerul Instrucțiunii și nu se puteau folosi alte manuale didactice decât cele aprobate de minister⁷⁷⁵.

Școlile secundare teoretice, gimnaziu sau liceu, erau înființate de minister cu avizul conform al Consiliului permanent, aviz pe care îl dădea acest consiliu și pentru transformarea școlilor secundare teoretice în școli practice. Limba de predare în școlile secundare de stat era limba română. La fel ca în legile precedente, era stipulat că anul școlar începea în școlile secundare la 1 septembrie și se încheia la 25 iunie, cu două vacanțe: de Crăciun și de Paști⁷⁷⁶.

Efectivele nu puteau trece de 50 de elevi pe clasele ciclului inferior și de 40 de elevi la clasele ciclului superior și era obligatorie prezentarea adeverinței de terminare a primelor patru clase primare pentru înscrierea la școala secundară. Nu erau admiși elevii audienți, aceștia puteau să fie înscriși după ce diplomele, adeverințele erau echivalate de statul român⁷⁷⁷.

⁷⁷⁵ *Ibidem*, p. 221.

⁷⁷⁶ *Ibidem*, p. 223.

⁷⁷⁷ *Ibidem*, p. 225.

Promovarea se realiza în urma unui examen anual. După trei ani, se primea un certificat de absolvire a gimnaziului, iar elevii care promovau ultima clasă de liceu dobândeau un certificat de studii liceale care le conferea dreptul de ocupare a funcțiilor din administrația publică. Doar examenul de bacalaureat era cel care le putea oferi șansa înaintării în învățământul universitar. Se mențin criteriile de numire ca profesor, prima condiție era deținerea cetățeniei române; catedrele erau alcătuite din materii de studiu, pe baza programelor se fixau orele și clasele, se menține numărul de ore *între 12 și 15 ore*; numirile personalului didactic în școlile normale erau realizate de către minister, pe catedrele vacante, după realizarea transferurilor. În ziua de 1 iulie toți candidații de pe listele de capacitate se prezentau la minister pentru numire, acestea erau publice în ziua de 1 septembrie prin decizie ministerială, dar se comunicau profesorilor, cel târziu la 1 august⁷⁷⁸.

Un alt recensământ realizat în 1930 arăta că populația României crescuse la 18.166.336 de locuitori, iar numărul copiilor, cu vârsta cuprinsă între 5 și 18 ani, era de 3.959.248 de copii, respectiv, 21,49% din totalul populației. În cei zece ani de la ultimul recensământ, ponderea copiilor cu vârste între 5 și 18 ani din sistemul educațional se menține între 21% și 23%.

Ponderea copiilor de vârstă școlară, la 1930, conform provinciilor se prezenta astfel: 2.153.938 în Vechiul Regat, 787.524 de copii erau în Basarabia, 193.969 de copii în Bucovina și în Transilvania – 1.175.135⁷⁷⁹.

În anul 1938, populația României crește la 19.750.004 locuitori, iar numărul copiilor de vârstă școlară ajungea la 4.560.981, respectiv 23%⁷⁸⁰.

În mediul rural *numărul cadrelor didactice* a crescut semnificativ după 1918, respectiv de la 8.781 în 1918, la 38.759 de învățători și profesori în 1938. Copiii din mediul rural pătrundeau la fel de greu în învățământul liceal și superior, un avantaj al creșterii numărului învățătorilor era acela că se reducea numărul mediu pe clase, de la 53 la 41, număr raportat la 1938⁷⁸¹.

În perioada interbelică s-a dezvoltat foarte mult și învățământul primar privat. În anul 1938 numărul școlilor private ajungea la 1.405. Învățământul secundar și profesional reglementat prin legea din 1924 stabilea sistemul unitar de organizare a învățământului cu durata de șapte ani, în creștere față de legislațiile precedente (până în anul 1924, învățământul secundar și

⁷⁷⁸ *Ibidem*, p. 227.

⁷⁷⁹ Constantin Anghelache, Mădălina Anghel, Gabriela Petrescu Iordan, Emilia Gogu, *Evoluția centenară a învățământului din România*, Societatea Română de Statistică și ARACIS, București: Editura Economică, 2018, p. 59.

⁷⁸⁰ *Ibidem*, p. 61.

⁷⁸¹ *Ibidem*, p. 68.

profesional avea durata de patru ani). și pentru acest tip de învățământ legea prevedea obligativitatea frecvenței și gratuitatea⁷⁸², dificil de suportat de statul român, și atunci, și acum.

Învățământul secundar se împărțea în *două cicluri*: ciclul primar de patru ani, ceea ce se numește astăzi gimnaziu, și ciclul de trei ani, numit liceu. Ministrul Constantin Angelescu reunea toate profilurile: teoretic, real, modern și clasic, în ideea că elevul era incapabil să aibă o opțiune corectă, în cunoștință de cauză, la acea vârstă. De asemenea, se constată dezvoltarea școlilor secundare și profesionale care funcționează în toate cele patru regiuni ale României, numărul elevilor fiind în continuă creștere. Numărul acestor școli nu este constant, el scade sau crește în funcție de ocupațiile solicitate în anii respectivi. Se dezvoltă și cursurile serale, la o scară mai mică. În perioada interbelică, liceul era organizat ca un sistem educațional pentru cultură generală, se încheia cu *examenul de maturitate*, așa cum era numit la început *bacalaureatul*, reglementat în România în anul 1925 de către ministrul Constantin Angelescu⁷⁸³, după mai mult de un secol de la apariția acestuia ca examen european.

Ministrul Constantin Angelescu introduce acest *examen de maturitate* în ideea sporirii respectului față de educație și cultură. Primul examen de bacalaureat, după cum știm, își are originea în Franța, fiind introdus la 17 martie 1801, prin decretul semnat de Napoleon Bonaparte. De altfel, în epocă, această idee de a introduce examenul de maturitate, bacalaureatul, a produs diferite reacții, atât printre profesori, cât și printre elevi, majoritatea fiind îngrijorată de această decizie și de aplicarea ei. Treptat, bacalaureatul devine unul dintre cele mai importante examene din viața tinerilor.

Conform **Legii învățământului din 1929**, era obligatoriu ca înscrierea pentru studiile superioare să fie condiționate de diploma de bacalaureat. Descoperim suficient de multe dovezi în epocă cum că absolvirea unui liceu era foarte dificilă, dacă luăm în considerare procentul de promovabilitate de doar 63-65%, în perioada interbelică⁷⁸⁴. Mai mult decât atât, examenul de bacalaureat devenea și mai dificil prin componența comisiei care era formată, în special, din profesorii universitari. Se susțineau probe la mai multe discipline, absolventul trecând prin fața mai multor comisii formate din profesori exigenți. Cei care promovau examenul de maturitate erau foarte căutați pentru funcții administrative, găsindu-și foarte repede un loc de muncă.

Mircea Eliade povestea în *Romanul adolescentului miop* despre prima sa examinare din 1925, sub forma examenului de maturitate: „Ne-a înspăimântat mult noul bacalaureat: suntem cea dintâi serie. Nimeni nu știe ce se va petrece precis la bacalaureat, (...) aveam doar un gând...

⁷⁸² *Ibidem*, p. 71.

⁷⁸³ *Ibidem*, p. 83.

⁷⁸⁴ *Ibidem*, p. 86.

să treacă, să treacă⁷⁸⁵”. Finalul a fost unul cu succes. Marele scriitor a luat bacalaureatul, singurul din acea serie de toamnă, în condițiile în care a avut o vară tristă, din cauza unei corigențe la matematica. După citirea romanului, rămâne în memorie acel strigăt: „Am scăpat! Am scăpat!”⁷⁸⁶,

Alte mărturii despre bacalaureat arătau că este un examen extrem de greu, împărțit în trei tipuri de teste, cu foarte multe examene orale, din materiile studiate în timpul liceului. Bacalaureatul se susținea în două sesiuni: de vară, în perioada 25 iunie-10 iulie și de toamnă în perioada 15-30 septembrie. Comisiile erau formate din șapte persoane: șase dintre profesori erau titulari și unul avea funcția de președinte, ales dintre membrii corpului didactic universitar, sau dintre foștii inspectori școlari⁷⁸⁷.

În data 27 mai 1939, este aprobată **Legea pentru organizarea și funcționarea învățământului primar și normal**. Încă de la început trebuie făcută precizarea că această lege a fost adoptată în vremea regimului autoritar instituit de Carol al II-lea și avea la bază principii generale obligatorii și reglementări care, în mod vădit, erau în sprijinul noului regim politic instaurat. Legea subliniază faptul că școala primară și instituțiile de cultură aveau *scopul educației naționale în spirit moral, religios și social*, în mare se respectau formele de învățământ din legea anterioară, doar că de data aceasta apar, încă de la primele articole, principii generale prin care puterea de decizie nu era doar la ministerul învățământului, numit acum Ministerul Educației Naționale, interveneau colaborări cu Serviciul Social, Straja Țării și cu întreprinderi particulare care puteau organiza cursuri pentru neștiutorii de carte, pentru cei care nu au absolvit școala primară, până la vârsta de 40 de ani.

Era întărit *principiul utilității publice*, se puteau înființa școli superioare țărănești, cu internat, în vederea pregătirii de gospodării model, de pregătire a *țăranilor luminați*⁷⁸⁸, între 18 și 30 de ani. Era reglementată și situația școlilor cu predare în limba minorităților. Acolo unde exista un număr de cel puțin 20 de copii de vârstă școlară, se puteau înființa școli sau secții pe lângă școlile românești, dar în școlile și secțiile minoritare de stat erau obligatorii ca discipline de învățământ Limba română, Istoria și Geografia României, precum și noțiuni civice predate în limba română. Rămân aceleași reglementări pentru grădinile de copii, cu o lejeritate în ce privește durata anului între 36 și 46 de săptămâni și cu flexibilitate în privința vacanței de iarnă și de vară pentru școlile primare. O noutate introdusă era aceea că aceste școli purtau numele circumscripției școlare în care erau situate, cu specificarea că, dacă erau de băieți, de fete sau

⁷⁸⁵ Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*, București: Editura Minerva, 1989, p. 135.

⁷⁸⁶ *Ibidem*, p. 136.

⁷⁸⁷ Constantin Anghelache, Mădălina Anghel, Gabriela Petrescu, Emilia Gogu, *Evoluția centenară a învățământului din România*, Societatea Română de Statistică și ARACIS, București: Editura Economică, 2018, p. 85.

⁷⁸⁸ *Antologia legilor învățământului din România*, Institutul de Științe ale Educației, București, p. 279.

mixte, pentru deosebirea acestora, se instaura reglementarea recunoașterii prin numere, cu excepția școlilor care aveau deja numele membrilor familiei regale⁷⁸⁹.

Școala primară rămânea cu durata de șapte ani: ciclul elementar și ciclul superior. Anul școlar începea pentru primul ciclu la 1 septembrie și se încheia la 8 iunie, cu trei perioade de muncă școlară de utilitate publică, fiecare perioadă se încheia cu o lucrare specifică activității depuse, se utilizau denumirile folosite și reglementate prin Straja Țării, prin statutul unităților străjerești: stolul, centuria, cuibul și cuibușorul⁷⁹⁰. Se impunea un caracter practic în educație, flexibil conform regiunilor geografice ale țării, cu trei tipuri de curs primar superior: agricol gospodăresc, industrial, comercial. Elevii din ciclul superior puteau fi chemați și în timpul vacanței pentru a participa la munci demonstrative, în special cei de la școlile agricole, iar la orașe elevii puteau face practică în ateliere sau magazine, pentru ciclul industrial și comercial.

O zi pe săptămână era rezervată activităților străjerești, în vederea implementării spiritului străjeresc în toată activitatea școlară, cu obligația ca organizația străjerească să formeze cadrul general al tuturor celorlalte activități.

O importanță foarte mare se acorda educației religioase. Copiii erau obligatoriu instruiți în spirit religios. Se puteau primi sancțiuni pentru nesupunere, era încurajată crearea de materiale didactice în școli, înființarea de muzee școlare și cămine culturale la sate. Rămânea manualul școlar obligatoriu de folosit în toate școlile, conform monopolului de stat.

Toate școlile aveau un atelier școlar care servea pentru formarea deprinderilor practice și dezvoltarea îndemânării elevilor. Aceste deprinderi practice trebuiau să formeze elevii în spiritul convingerii că meseriile sunt utile. De asemenea, fiecare școală avea o grădină școlară și un lot pentru demonstrarea abilităților și deprinderilor agricole. Se menține cooperativa școlară, care putea, împreună cu ferma, cantina, biblioteca, muzeul și farmacia, să creeze o singură instituție⁷⁹¹.

Școlile speciale erau de două tipuri: pentru copiii înzestrați cu inteligență peste medie și pentru *copiii subnormali, anormali și delicvenți*⁷⁹². În cadrul acestor instituții, se menține plata cu 50% mai mare decât a celorlalte cadre didactice. Copiii înzestrați cu inteligență și calități deosebite erau selecționați pe baze științifice și educați după metode și programe speciale; acestea puteau fi anexate școlilor normale superioare și înființate cu avizul Consiliului pedagogic central. Apar *școlile de experimentare*, înființate cu avizul Consiliului pedagogic central sau de ținut. Aceste școli serveau pentru experimentarea unor metode deosebite de educație și

⁷⁸⁹ *Ibidem*, p. 280.

⁷⁹⁰ *Ibidem*, p. 281.

⁷⁹¹ *Ibidem*, p. 283.

⁷⁹² *Ibidem*, p. 285.

învățământ, funcționau cu un regulament special și erau altceva decât școlile de aplicație de pe lângă școlile normale superioare, dar se foloseau ca școli de aplicații cu aprobarea Ministerului. Școlile de experimentare erau inspectate numai de inspectori generali și se aflau sub atenta observație a profesorului de pedagogie de la școala normală superioară din ținut⁷⁹³.

Se menține legislația cu privire la conducerea școlilor primare, apare obligativitatea de a invita la orice activitate reprezentanți ai Străzii Țării și ai Serviciului Social. Fiecare ținut avea un *Consiliu pedagogic cu atribuțiuni speciale*, format din mai multe persoane: *rezidentul regal al ținutului, care era președintele de drept, prefectii județelor, inspectorul general șef al școlilor din ținut, inspectorul general primar, comandantul ținutal al Străzii Țării, reprezentantul Serviciului social al pregătirii premilitare, inspectorul șef al serviciului sanitar din ținut, directorul serviciului agricol, reprezentantul Camerei de comerț și industrie din orașul de reședință al ținutului, un reprezentant al Ministerului Muncii, profesorul de la școala normală superioară, doi profesori de pedagogie de la școlile normale de băieți și fete din ținut, un reprezentant al clerului, președintele Comitetului ținutal al Asociației învățătorilor și un învățător.*

Acest Consiliu Pedagogic al Ținutului se întrunea de două ori pe an, iar în urma discuțiilor se înaintau propuneri Ministerului Educației Naționale⁷⁹⁴.

Frecventarea cursurilor elementare începea la vârsta de 5 ani și dura până la vârsta de 14 ani împliniți, prelungindu-se până la 16 ani pentru școlarii care nu finalizau cursul primar. Erau reglementate amenzi foarte mari – de la 2.000 la 5.000 de lei, în cazul în care se acordau scutiri sau amânări, în afara celor acordate de inspectorul general al ținutului⁷⁹⁵.

Pentru recensământul școlar vârsta creștea de la 18 ani la 21 de ani, față de legile precedente. Aceleași amenzi mari erau percepute și pentru autoritățile care nu organizau recensământul școlar. De această dată, ca element de noutate era participarea șefului circumscripției de poliție, căruia i se putea aplica o amendă între 1.000 și 2.000 de lei pentru neparticiparea la lucrările de recensământ. Se mențin amenzile pentru absențele nemotivate.⁷⁹⁶

Se mențin condițiile de numire, transfer, detașare sau pensionare. Altă noutate în această lege era aceea că învățătorii puteau face cerere de admitere la examenul de definitivat la Straja Țării sau la Serviciul Social și puteau fi admiși dacă îndeplineau următoarele condiții: să fi avut activități în școală și în afara școlii notate cu minim 7 de către inspectorul primar județean, să fi realizat și ținut în ordine fișele individuale ale elevilor, să fi avut proiectele de pregătire a

⁷⁹³ *Ibidem*, p. 286.

⁷⁹⁴ *Ibidem*, p. 285.

⁷⁹⁵ *Ibidem*, p. 288.

⁷⁹⁶ *Ibidem*, p. 289.

lecțiilor și să treacă de un examen care consta în următoarele probe: o lucrare scrisă cu subiect pedagogic, o lucrare scrisă de Limba română și o probă practică pedagogică la o școală primară, media generală trebuia să fi fost cel puțin 7.00⁷⁹⁷.

Definitivatul se acorda prin decret regal și învățătorii se puteau prezenta doar de trei ori la acest examen. Se mențin duratele de trei ani între grade didactice: pentru gradul al doilea, nota minimă era 8.00. Învățătorii de gradul I se numeau dintre învățătorii de gradul al II-lea, după un stagiul de cinci ani de la obținerea acestui grad și în urma unei inspecții speciale. De asemenea, deveneau învățători de gradul I cei care obțineau o licență universitară, după examenul de definitivat⁷⁹⁸, cum se procedează astăzi în condițiile în care există un titlu de doctor.

Se observă modificări și la capitolul cu privire la pensionarea învățătorilor. Scade vârsta de pensionare, iar membrii corpului didactic primar puteau fi retrași din oficiu de minister în condițiile împlinirii vârstei de 57 de ani sau 35 de ani de serviciu, sau în caz de incapacitate profesională, în caz de boală⁷⁹⁹.

În ceea ce privește drepturile și îndatoririle învățătorilor, rămân majoritatea celor din legislația anterioară. Se depune jurământ de credință regelui, constituției și legilor țării, după următoarea formulă: „Jur credință Regelui Carol al II-lea. Jur să respect Constituția și legile țării! Jur să îmi îndeplinesc cu onoare și conștiință funcțiunea ce îmi este încredințată și să păstrez secretele serviciului. Așa să îmi ajute Dumnezeu”⁸⁰⁰.

Cu privire la acordarea de distincții și recompense se înlocuiește acordarea medaliei cu acordarea unei *decorații cu meritul cultural pentru școală*, se mențin reglementările și pentru modalitatea de perfecționare a învățătorilor. Salariul corpului didactic se compunea dintr-o parte fixă și o parte variabilă numită gradație, egală cu 25% din partea fixă a salariului și care se acordă din cinci în cinci ani. Învățătorii cu gradul I aveau în plus 10% la salariu, iar suplinitorii erau plătiți cu 75% din salariul învățătorilor cu titlu provizoriu⁸⁰¹.

Decretul nr. 175 pentru reforma învățământului din 1948 (respectiv, decretul nr. 1.383 din 2 august 1948, apărut în Monitorul Oficial cu nr. 177 din 3 august 1948, intervine brutal în reglementarea sistemului educațional. La articolul 1 se stabilea foarte clar că învățământul public se face în spiritul *democrației populare* și că structura acestuia era următoarea: învățământul preșcolar, învățământul elementar, adică școala de șapte ani, învățământul mediu, învățământul superior⁸⁰².

⁷⁹⁷ *Ibidem*, p. 290.

⁷⁹⁸ *Ibidem*, p. 291.

⁷⁹⁹ *Ibidem*, p. 293.

⁸⁰⁰ *Ibidem*, p. 296.

⁸⁰¹ *Ibidem*, p. 298.

⁸⁰² *Ibidem*, p. 342.

Denumirea de minoritate a fost înlocuită de denumirea de *naționalități conlocuitoare* și se menținea pentru aceasta dreptul să organizeze învățământ în limba maternă, începând cu clasa întâi.

Învățământul preșcolar era facultativ, era organizat pentru copiii cu vârste cuprinse între 3 și 7 ani; învățământul elementar era de șapte ani și era gratuit, din păcate, doar învățământul pentru primele patru clase elementare era general și obligatoriu. Erau impuse manuale unice, iar programa școlară cuprindea următoarele discipline: limba și literatura română maternă, istoria și geografia națională, matematica, științele naturii, educație fizică. Cu începere din clasa a 4-a elementară se va preda obligatoriu limba rusă.

Învățământul mediu avea o durată de 4 ani și era organizat în următoarele tipuri de școli: *licee, școli pedagogice, școli tehnice, școli profesionale*⁸⁰³.

Ministerul avea titulatura de Ministerul Învățământului Public, erau abrogate legile fundamentale pentru organizarea învățământului din mai 1939, legea învățământului particular, legea pentru învățământul confesional, legea pentru funcționarea învățământului secundar și industrial, legea pentru învățământul comercial secundar, legea pentru învățământul superior. Cei care zădărniceau ducerea la îndeplinire a legii, erau pedepsiți cu închisoarea între 5 și 10 ani de muncă silnică și confiscarea întregii averi. Conform art. 35 din lege, toate școlile confesionale sau particulare, de orice fel, devin școli de stat, astfel este suprimată orice inițiativă particulară. Școlile normale se transformă în școli pedagogice și pentru urgențele economice ale țării se puteau înființa școli cu o durată mai scurtă decât cea prevăzută de lege⁸⁰⁴.

Bibliografie

I. Publicații:

1. *Anuarul Statistic al României*, 1928, 1930, 1934, 1935, 1936, 1938.
2. *Anuarul liceului Petru Rareș Piatra N.* 1935—6. Țăranu, Victor.
3. *Anuarul școlii normale de fete. Piatra N.* 1939. Ungureanu Gheorghe.
4. *Anuarul liceului Petru Rareș Piatra N.* 1940. Berechet Stefan.
5. *Anuarul liceului Petru Rareș Piatra N.* 1935—6. Ștefănescu D. I.
6. *Anuarul Școlii Comerciale Elementare - și al — cursului seral - din — Piatra-Neamț pe anii școlari*, 1922-23, 1923-24, 1924-25, 1925*26, 1926-27, 1927-28, 1928-29, 1929 30. Tipografia „Victoria” Solomon Lobensohn, 1930.
7. *Buletinul Demografic al României în perioada 1931—1936.*
8. Golopenția A. *Creșterea nouă a tineretului*, Revista Fundațiilor Regale, București, an VII, nr. 6, 1940.
9. *Revista didactică și literară „Apostolul”*, Imprimeria județului Neamț, Piatra-Neamț, anul I, nr. 1, nov., 1934.

⁸⁰³ *Ibidem*, p. 343.

⁸⁰⁴ *Ibidem*, p. 344.

II. Lucrări generale și speciale

1. Agrigoroaie I. (coordonator), Buruiană Ov., Iacob Gh., Turliuc C. *România interbelică în paradigma modernizării*. Iași: Editura Universității „Al. Ioan Cuza”, 2005.
2. Badea A. *Doctorul Constantin Angelescu personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești – 150 de ani de la naștere*. București: Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2019, p. 7.
3. Bîrzea C. *Arta și știința educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
4. Bîrzea C. *Reforme de învățământ contemporane. Tendințe și semnificații*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976.
5. Bîrzea C. (coordonator). *Reforma învățământului în România: condiții și perspective - prima Carte Albă a învățământului românesc*. În: Revista de Pedagogie, nr. 1-2, 1993.
6. Bordeian M., Vladcovschi P. *Învățământul românesc în date*. Iași: Editura Junimea, 1979.
7. Bunescu Gh. *Valorile și reformele învățământului românesc*. În: Revista de Pedagogie, nr. 1-2, 1993.
8. Bunescu Gh. *Haretismul și reforma învățământului – din perspectiva contemporani a sociologiei educației*. În: Revista de Pedagogie, nr. 7-12, 1978.
9. Cristea S. *Fundamente pedagogice ale reformei învățământului*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994.
10. Eliade M. *Profetism românesc*, vol. I, ediție Dan Zamfirescu. București: Editura Roza Vânturilor, 1990.
11. Eliade M. *Romanul adolescentului miop*. București: Editura Minerva, 1989.
12. Georgescu T., Boldescu E. *Ctitori de școală românească, secolul al XIX-lea*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
13. Gheorghe R. *Pagini alese din istoria județului Neamț (Învățământ, Cultură, Personalități, Religie)*, volumul al II-lea. Editura Cetatea Doamnei, 2015.
14. Gherman I. *O reformă conservatoare. Legea învățământului primar din 1893*. Iași: Editura Universității „Al. Ioan Cuza”.
15. Ghibu O. *Pentru o pedagogie românească, Antologie de scrieri pedagogice*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
16. Hitchins K. *România: 1774-1866*. București: Editura Humanitas, 1998.
17. Iorga N. *Istoria învățământului românesc*. București: Editura Casei Școalelor, 1928.
18. Isar N., Gudin C. *Din istoria politicii școlare românești. Problemele învățământului în dezbaterile parlamentare (1864-1899)*. Editura Universității din București, 2004.
19. Mrejeriu L. *Ieri și azi, Anuarul școlii normale de învățătoare*, Piatra Neamț.
20. Orghidan E. *Spiru C. Haret, reformator al învățământului românesc*. București: Editura Media Publishing, 1994.
21. Popescu-Teiușan I. *Contribuții la studiul legislației școlare românești, Legea Instrucției Publice din 1864*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1963.
22. Stanciu Ioan Gh. *O istorie a pedagogiei universale și românești până la 1900*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
23. Șurubaru M. *Școala Normală de Băieți (ȘNB), 1939-1945*. Piatra-Neamț: Editura „Cetatea Doamnei”, vol. II, 1939-1945, 2015.
24. Șurubaru M. *Identitate restituită*. Piatra-Neamț: Editura „Cetatea Doamnei”, vol. II, 1919-1944, 2008.
25. Verșescu Gh. *Mahalaua Valea Viei*, Piatra-Neamț, 1944.
26. Maciuc I. *Formarea formatorilor: modele alternative de pregătire a personalului didactic*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998.
27. Negulescu P.P. *Reforma învățământului. Proiecte de legi*, ed. a II-a, București: Casa Școalelor, 1927.

28. Petrescu I., Gogu E., Săvoiu Gh. *Stadiul implementării Strategiei Europene 2020 în domeniul educației și formării profesionale în România*. În: Revista pentru asigurarea calității în învățământul superior, 2017.
29. Petrescu I., Gogu E., Iucu R. (coordonatori). *Barometrul Calității Sistemului de Învățământ Superior-2015*. Manual bilingv română – engleză, ARACIS, București, 2015.
30. Petrescu I., Sârbu O., Gogu E. *Componentele de bază și instrumente de analiză și corelație a Sistemului Național de Învățământ Superior*. În: Revista pentru asigurarea calității în învățământul superior, 2015.

Resurse electronice:

1. http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/neamt/Liceul-Industrial-de-Fete-Piatra-Neamt-1895-1949.pdf
2. https://www.academia.edu/38557683/Sub_trei_dictaturi._Note_privind_legisla%C8%9Bia_%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntului_superior_din_Rom%C3%A2nia_1938-1944
3. <https://www.scribd.com/doc/251065882/Anuarul-Statistic-Al-Romaniei-1924>
4. <http://arhivelenationale.ro/site/cercetare/fonduri-si-colectii/>
5. <http://www.bibnat.ro/Arhiva-istorica-s195-ro.htm>
6. <https://bibgtkneamt.ebibliophil.ro/cautare-avansata?c=crw&f1=299a&s1=c&v1=apostolul&f2=700a&s2=1&v2=&f3=210d&s3=1&v3=&ca=1&o=&d=&u=ca>
7. <https://cis01.central.ucv.ro/DPPD/formare%20alternativa.pdf>
8. <https://colorostariu.wordpress.com/2014/05/07/the-romanian-political-elite-and-the-royal-family-in-24st-january-1934-familia-regala-impreuna-cu-elita-politicii-romanesti-in-anul-1934-bucuresti-bucharest-romania/>
9. <https://deieri-deazi.blogspot.com/2015/09/lasati-copiii-sa-mearga-la-scoala.html>
10. http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2019/01/ANTOL_LEG_RO_2004.pdf
11. https://issuu.com/ludmilapanzari/docs/presa_pedagogica
12. <https://www.istorie-romaneasca.ro/invatamantul-romanesesc-din-perioada-interbelica-problema-maghiara/>
13. http://old.ad-astra.ro/library/books/frangopol_mediocritate.pdf
14. <https://pedagogoteca.ro/sciala-in-perioada-interbelica/>
15. <http://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/neamt/>
16. <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/0/05/192EN.pdf>
17. www.eurydice.org
18. <https://ziarullumina.ro/documentar/pe-holurile-scolii-interbelice-48295.html>